

“El País Valencià pateix un greuge molt seriós”

Enric Solà, representant dels registradors de la propietat a la Comissió de la Generalitat i al Consell Valencià del Moviment Europeu, considera que els Furs ofereixen solucions als maldecaps jurídics diaris, i que la seua recuperació és una qüestió de dignitat.

Quina és la relació entre el dret civil valencià, i el del Principat i les Illes Balears?

—Mentre vostè em planteja la qüestió, estic recordant el to, fins i tot irat, de l’Arcadi Garcia quan li feien una pregunta semblant. L’Arcadi refermava contundent que és el mateix dret. Amb totes les variants comarcals i locals que calga; però, al capdavant, un sol dret ben homogeni. Al segle XIII, els catalans avancen i colonitzen el Regne de València; i, quan un poble es desplaça, ho fa amb el seu bestiar, les formes de menjar, el seu exèrcit, les concepcions arquitectòniques, la seua llengua i religió i el dret propi. Als segles XIV i XV hi va haver dos grans tractadistes de doctrina jurídica, que van ser Callís i Belluga. Pere Belluga era valencià i Jaume Callís principatí; els dos van escriure sobre molt diverses matèries jurídiques, i sempre referents a tota l’àrea nacional. De la mateixa forma que en matèria lingüística la divisòria no cal buscar-la entre catalunyès i valencià, sinó entre oriental i occidental, en qüestions jurídiques la ratlla del riu Sénia és també inadequada i inoperant. Hem de distingir entre el dret de la Catalunya vella, que és més arcaic, i el dret de la nació catalana nova, de manera que el dret valencià caurà a la mateixa banda que tot el dret lleidatà i tot el dret tortosí. El dret de la Catalònia nova és més romanitzat. És el mateix dret, però ja s’ha rebut el corpus justinianeu del dret romà a través de l’Escola de Bolonya al segle XII. Eixes noves lleis, per ordre cronològic, són els Costums de Lleida, els Costums de València i els Costums de Tortosa. Així, reapareixeran constantment institucions com el lluisme i la fadiga enfitèutics, el violari, la definició de la legítima, la trebellànica i la falcídia, el codicil, l’engany a mitges, etc. És un tot unitari amb diferents va-

riats. Si escorcolles en el dret balear, valencià i principatí, les institucions i regulacions es repeteixen i repeteixen. És un dret nacional comú. Els catalunyencs duen a les terres valencianes el seu dret, però aquest reobra posteriorment sobre l’origen; i, de la mateixa manera que en l’àmbit literari el Segle d’Or és valencià, els valencians tenim també el sistema jurídic més perfecte i modern. Un exemple d’aquesta interrelació és el Consolat de Mar, que no són regles de dret civil estrictament sinó més aviat mercantil, ja que és un llibre de comerç marítim. Aquest llibre és inicialment catalunyès, després té una redacció a la ciutat de València, una nova elaboració a les Illes, i retorna modernitzat al Principat. Aquest periple està explicat molt àmpliament a la tesi doctoral d’Arcadi Garcia.

—Aquest dret valencià històric pot oferir solucions a la societat en què vivim?

—Són ben clars els grans avantatges que la recuperació foral oferirà a tots els valencians. Alguns han estat ja explicats a bastament: la separació de béns en el matrimoni; la major llibertat en el dret hereditari, en suprimir la legítima; la no necessitat d’anar al Tribunal Suprem en els nostres plets civils, etc, resoldran millor els problemes de la nostra societat. Les solucions que poden aportar els Furs a la societat

valenciana moderna són moltes i molt diverses. Els exemples, podríem multiplicar-los a l’infinít. La transmissió del risc en la venda de collites pendents no està resolta amb claredat al Codi Civil espanyol; i, en canvi, el dret valencià està en condicions de simplificar-ho, arrancant del fur IV-XVIII-28, que permet la venda de fruits “ presents o esdevenidors ”; les *Observationes* de Cristòfol Crespí de Valldaura imputen el risc al venedor mentre els fruits no són pesats, comptats

“En el moment mateix que hom comence a compilar articuladament els Furs, tot el món s’apuntarà al cavall guanyador, els centralistes acèrrims resultaran ser foralistes de tota la vida.”

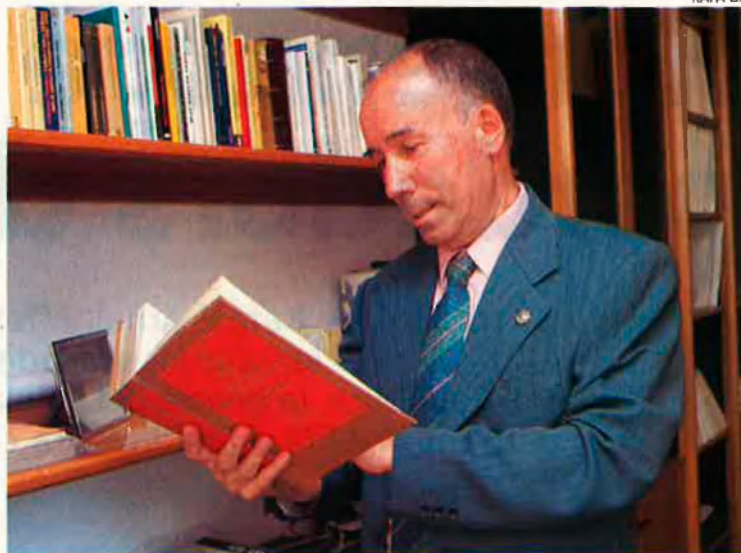
o mesurats. Això, pel que fa a l'estricta àmbit valenciana. Però a més, nosaltres els valencians hem aportat no tan sols als Països Catalans, sinó al conjunt de l'estat espanyol, unes solucions moderníssimes que moltes voltes ens han copiat. El nostre censal mort és un precedent de la hipoteca espanyola en garantia de rendes periòdiques, i n'és anterior en cinc-cents anys. El dret espanyol del segle XIX ha copiat moltes institucions valencianes, com la servitud d'aqüeducte. Però, a més dels motius pràctics, jo pense que, encara que només fóra per una qüestió de greuge històric i polític, de dignitat, hauríem de recuperar el Fur. Pel que fa al Principat, cal aclarir que els set territoris de la nostra nissaga no són monocèntrics, i que l'origen de les institucions és sovint valenciana. L'any de plor i la tenuta, per exemple, foren introduïts a Catalunya per la constitució Hanc nostra de 1351; però el fur valencià V-V-6 que els estableix és de Jaume I. I quin panorama ens ofereix el conjunt de l'estat? Hi ha disset comunitats autònomes. Setze tenen enfocada dignament la seua problemàtica civil. Tan sols els valencians patim imposició. El greuge del País Valencià és gravíssim. En definitiva, s'ha de recuperar el dret civil valencià per raons pràctiques, però també per la dignitat de retrobar el nostre estatus, que ha de ser el mateix que el de la resta d'autonomies de l'estat espanyol.

—S'hauria d'elaborar un codi civil valencià?

—No estem parlant d'això ara. Si les coses les hem de fer a pams, hem de veure què tenen les altres sis comunitats autònomes diferenciades. Tenen una compilació de dret civil propi. No és un codi, un sistema complet i organitzat conforme a l'esquema francès —napoleònic— o a l'esquema alemany —de Savigny—. No és això, sinó tan sols un recull d'articles ordenats que no pretenen regular la totalitat del dret civil, només les peculiaritats. Quan un territori determinat té una norma pròpia de dret civil, s'aplica aquesta norma; i en tot allò que no regula la norma s'aplica el Codi Civil espanyol. Ningú es planteja, en aquest moment, l'elaboració d'un Codi Civil valencià, sinó tan sols la consecució d'una compilació civil.

—És possible constitucionalment recuperar el dret civil valencià?

—Hi ha qui diu que sí i hi ha qui diu que no. La meua posició és afirmativa. La Constitució té un article, el 149, que atorga a l'estat la competència exclusiva sobre la legislació civil, sense perjudici de la conservació, modificació i desenvolupament dels drets civils, forals o especials per part de les comunitats autònomes allà on n'hi haja. Aquest precepte és susceptible de diverses interpretacions. En el nostre cas, uns diran que al País Valencià no hi ha dret civil, perquè el mataren amb la Nova Planta. Aquesta opinió pareix estar avalada per alguna sentència del Tribunal Constitucional. L'altra opinió és que sí que hi ha dret valencià: està derogat, però viu encara als llibres d'història, a les universitats, a la memòria i a la voluntat populars, i estem intentant compilar-lo. Aquesta posició té prou bases: alguna altra sentència del Tribunal Constitucional i l'Estatut d'Autonomia, que en més d'un lloc proclama les competències en dret civil.

RAFA GIL

L'article 31 de l'Estatut diu que la Generalitat Valenciana té competència exclusiva sobre conservació, modificació i desenvolupament del dret valencià. N'hi ha molts més arguments favorables. En últim terme, aquesta és una qüestió que no em preocupa gens, perquè com que la reivindicació del dret propi valencià és una qüestió de greuge històric, de negar-nos a acceptar una salvatjada que ens imposaren per la força de les armes, com que és un problema de dret natural i de dignitat, si no fóra possible amb el vigent text constitucional la recuperació, el que hauríem de fer és canviar la Constitució. És ben senzill. I que no ho dubte ningú. En quant hom comence a compilar articuladament els Furs, tot el món s'apuntarà al cavall guanyador; els centralistes acèrrims resultaran ser foralistes de tota la vida.

—Què li sembla el plantejament de la Comissió Interdepartamental de la Generalitat Valenciana?

—Els membres d'aquesta comissió han treballat molt i amb molt de nivell tècnic. Jo vull entendre que la Generalitat ha agafat l'opció menys discutible, la de recopilar els costums, per promulgar una compilació de dret civil consuetudinari valencià. Això podria ser el primer pas en una cadena de bones intencions per investigar els Furs i, dins de poc temps, introduir en la Compilació una sèrie de regulacions forals. Seria una manera de recuperar els Furs. Pot haver-hi una interpretació contrària, que jo no pense que haja de donar-se, que és que s'intente recuperar només costums parcials territorialment molt limitats, intentant fer el que també s'ha tractat de fer amb la llengua: ja que no podem arrancar-los l'idioma, inventem-nos una gramàtica i un diccionari separatistes, que divorcien els valencians dels altres sis territoris d'estirp comuna. Si algú pretenguera això, en temes de llengua o de dret o del que siga, ha de sospesar bé les seues forces. Jo espere, en tot cas, que el camí que s'agafe siga el del seny, el del respecte a la ciència, a la història, i a la dignitat dels valencians.

"Hem de distingir entre el dret de la Catalunya vella, que és més arcaic, i el dret de la nació catalana nova, de manera que el dret valencià caurà a la mateixa banda que tot el dret lleidatà i tot el dret tortosí."

Miquel Calvet